Divendres, 15 d'agost de 2014
22h - Auditori Espai Ter

Marta Almajano, soprano

Acadèmia 1750

JOVENTUTS MUSICALS
DE TORROELLA DE MONTGRÍ

PROGRAMA

1 part

Antoni Martín i Coll (*ca*.1660-*ca*.1734)

Canarios

Antoni Lliteres (*ca*.1673-1747)

Déjame, ingrata, llorar, cantata per a soprano i baix continu

Déjame, ingrata, llorar (ària)

Matilde, si mi amor fue mi delito (recitatiu)

No le niegues, no, a mi fe (arieta)

Mas, ay, que tu desvío (recitatiu)

Trátala bien, adorado rigor (arieta)

Bartolomeo de Selma e Salaverde (1580-*ca*.1638)

Susanna paseggiata, per a viola da gamba i baix continu

José de Torres (1665-1738)

¿Quién podrá tus disfraces, amor?, cantata per a soprano, violó (viola da gamba) i arpa (baix continu)

¿Quién podrá tus disfraces, amor? (ària)

Por eso, de tu numen avisado (recitatiu)

Y amor enemigo (ària)

Y así el valor del pecho (fuga)

¿Quién, engañoso amor, podrá rendirse (recitatiu)

Mas, ¡ay de mí! (grave)

Sean mis débiles alientos tímidos (minuet)

Y así, pues que logro (grave)

2 part

Diego Fernández de Huete (*ca*.1633/43-*ca*.1713)

Canción alemana, per a arpa

José de Torres (1665-1738)

En mi pecho clausulados, cantata per a soprano i baix continu

En mi pecho clausulados (introducció)

Arder y morir es fuerza (cobles)

Pues tu desvanecimiento (recitatiu)

Dueño imposible (ària)

Corazón, vive en silencio (cobles)

El corazón armado de finezas (recitatiu)

¡Ay, corazón, no más! (ària)

Antoni Martín i Coll (*ca*.1660-*ca*.1734)

Folías

José de Torres (1665-1738)

Sobre las ondas azules, cantata per a soprano i baix continu

Sobre las ondas azules (introducció)

Ríndase todo al estrago feliz (ària)

Pues pueden los humanos albedríos (recitatiu)

Nadie puede discurrir (ària)

Pues fulminan mis ojos halagüeños (recitatiu)

Y aunque cause alegría (seguidilles)

Mas dígalo por mí la simpatía (recitatiu)

Su métrica voz (ària)

Ni Amor de este estrago (recitatiu)

Pues un músico halago (seguidilles)

INTÈRPRETS

Marta Almajano, soprano

Acadèmia 1750

Sara Àgueda, arpa doble | Lixsania Fernández, viola da gamba| Edwin García, tiorba i guitarra barroca | Oriol Casadevall, contrabaix | Eva del Campo, clavicèmbal

Déjame, ingrata, llorar

Ària

Déjame, ingrata, llorar
que no haya más que sentir,
pues en la culpa de amor
que me quieres atribuir
sólo llego a delinquir
en no poderla aumentar.

Recitatiu

Matilde, si mi amor fue mi delito
ya le enmiendo, pues ves que le repito,
y no juzgues que de él has de librarte
pues tengo en mi defensa a mi porfía.
Y así llorando, bien del alma mía,
una de dos: o mátame a desdenes
o déjame en mis males con mis bienes;
pues no hay, Matilde, aunque entre el de la ausencia,
castigo igual al de una indiferencia.

Arieta

No le niegues, no, a mi fe,
la fortuna de morir,
pues por ti me moriré
con secreto tanto
que no le llegues a sentir.
No me des tanto rigor
porque me muero por ti,
pues puede ser que el rigor
quiera hacerme favor
que me deje a mí sin mí.

Recitatiu

Mas, ay, que tu desvío
en falsas ironías
no me deja ser tuyo ni ser mío,
y así en sus inconstantes tiranías
yo colgaré mis contingentes días;
mas cuando ya mi suerte
lleve a tus ojos mi adorada muerte
procura, por tu vida,
tratarla bien, pues es tan bien nacida.

Arieta airosa

Trátala bien, adorado rigor,
que a no haber amor no hubiera desdén;
trátala bien, adorado rigor,
trátala bien, alevoso desdén;
trátala bien, adorado rigor,
que a no haber amor no hubiera desdén.

Mira mi fe con mi amante anhelar,
podrás disculpar el que quiera bien;
mira mi fe con mi amante anhelar,
mira mi fe, la podrás disculpar;
mira mi fe con mi amante anhelar,
mira mi fe, la podrás disculpar.

¿Quién podrá tus disfraces, amor?

Ària
¿Quién podrá tus disfraces, amor,
llegar a entender?
Pues por más que lo intenta el cuidado,
sabiendo quién eres,
lo que eres no sé,
y en ventura y mal, en pena y placer,
ciego por mirar, lince de no ver,
favor, llama, hielo, alma del desdén,
helado e inmóvil, soberbio y cortés,
el desvío te inquieta implicado
y por conocerle ignora tu ser.
¿Quién podrá tus disfraces, amor,
llegar a entender?

Recitatiu
Por eso, de tu numen avisado,
al ver que con engaños lisonjeros
todo lo hallas prostrado
de tu imperio tirano a viles fueros,
yo, huyendo de ti, trato,
por ser viviente, parecer ingrato.

Ària
Y amor enemigo
extraña la lid,
logró con la fuga
llegarte a rendir,
sí, sí.
Y por ser feliz
y amor enemigo
extraña la lid.

Fuga
Y así el valor del pecho
sabrá vencer tu industria,
que el que teme se rinde
sólo con lo que duda,
por más que altivo alistes
perfecciones que adulan,
premios que lisonjean,
finezas que aseguran.

Pues a todo lo sensible
mi resistencia triunfa,
y sin medir las armas
logro romper tus puntas.

Recitatiu
¿Quién, engañoso amor, podrá rendirse
sin saber a quién postar su ardimiento?
Y ya que en tus varias formas veo unirse
de ti el triunfo y de mí el merecimiento,
de que sea piedad influjo mira
no ya en ti más verdad que la mentira.

Grave
Mas, ¡ay de mí,
que mi propia defensa
me ha llegado a herir!

Minuet
Sean mis débiles alientos tímidos
los que publiquen el triunfo de amor,
porque pacífico, con blando ímpetu,
términos use de su dulce arpón.

Grave
Y así, pues que logro
a sus ojos morir,
recobro la vida
con sólo sentir.

En mi pecho clausulados

Introducció
En mi pecho clausulados
oculta amor sus extremos
para que yo nunca conozca
que el alma muere de afectos.

Cobles
Arder y morir es fuerza,
corazón, pues impediste
sacrificar tus afectos
al culto de un imposible.

Recitatiu
Pues tu desvanecimiento
voló tanto a lo sublime,
calla, sufre y persevera,
y pues que no mueres, gime.

Ària
Dueño imposible,
del cielo bajaste
triunfar de las vidas,
rendir libertades.
Soy vuestro rendido
para eternidades.

Cobles
Corazón, vive en silencio
Las penas vivan contigo
Porque del alma el secreto
No descifren los suspiros.

Recitatiu
El corazón armado de finezas,
el alma de ternuras revestida,
al imposible que aman sus ternezas
siguen ya sin aliento, ya sin vida.
Él se retira a impulsos de finezas,
siendo de muchas almas homicida;
el alma, en los extremos de constante,
fina adora, ama tierna y muere amante.

Ària (Despacio)
¡Ay, corazón, no más
descubra señas tu amor!
¡Ta, corazón, no,
no desmaye a tus extremos
el tormento de un rigor!

Sobre las ondas azules

Introducció
Sobre las ondas azules
que en la salobre campaña
del mar Atlántico forman,
escaramuzas de plata
hace el alba hermoso riesgo
de las Islas Fortunadas
a quien todos reconocen
por sirena de su playa.
Un pobre pescadorcillo
que sus luces idolatra
atento la escucha, al ver
que así en la ribera canta:

Ària
Ríndase todo al estrago feliz
de mi excelsa beldad.

El cristal, el ave,
la luz y el matiz,
sin contrariedad
componen mi ser;
no espere tener
nadie libertad.

Recitatiu
Pues pueden los humanos albedríos
quedar ufanos de mirarse míos.

Ària
Nadie puede discurrir
el llegar a merecer oir,
o ver.
Sin que deje de sentir
y temer
lo violento de mi poder.

Recitatiu
Pues fulminan mis ojos halagüeños
iras, severidades, rayos, ceños,
y el músico rumor de la voz mía
causa placer, descanso y alegría.

Seguidillas
Y aunque cause alegría,
gusto y descanso,
busca el alma las iras,
ceños y rayos.

Recitatiu
Mas dígalo por mí la simpatía
que concibe escuchada la armonía,
o muéstrelo el que siente la experiencia
de una hermosa afable la violencia.

Ària
Su métrica voz
y armónica tez
no hay libre altivez
que dejen en paz.
¿Quién logra feliz
no arder en su luz,
si aun huye veloz
el ciego rapaz?

Recitatiu
Ni Amor de este estrago se ha librado
con tener alas, con estar vendado.

Seguidillas
Pues un músico halago
y un rostro lindo
si no escuchan los ojos
mira el oído;
y nadie acierta
a apartarse de aquello
que le deleita

La cantata barroca de cambra a la Península Ibèrica

Ben altrament del que podem pensar sovint, el terme «cantata» definia, a l'època del Barroc, una peça de cambra escrita per a una veu –de vegades dues– amb un acompanyament modest, sovint reduït al baix continu, i estructurada en diferents moviments contrastats. Eren, doncs, peces de dimensions mitjanes que acostumaven a estar escrites sobre poemes que glossaven les queixes de l'afany amorós, i que alternaven recitatius declamatoris amb àries més líriques que en glossen la idea central. Nascuda a Itàlia a la primera meitat del 1600, a les darreries del segle la cantata va assolir la forma clàssica que li va donar Alessandro Scarlatti i es va difondre per diferents països i cultures, tot adoptant-ne trets característics de cada lloc. I, de fet, no va ser fins a finals del Classicisme que es va començar a identificar el terme «cantata» amb les obres de gran format, amb solistes, cor i orquestra.

Pot semblar a primer cop d'ull que aquest gènere no va tenir a Espanya el mateix predicament i difusió que a la resta d'Europa, però el cert és que les investigacions i troballes dutes a terme en els darrers decennis han demostrat que, als llocs on hi havia una societat civil i seglar prou forta, el nou estil italià va anar arrelant tot transformant les antigues formes profanes del *villancico* renaixentista i del *tono humano* del «Siglo de Oro», que varen anar incorporant formes com el recitatiu, l'ària *da capo* o el minuet des de començaments del XVIII. El present concert ofereix una mostra de cantates compostes a la cort de Felip V, procedents totes elles del manuscrit *Mackworth 1.14* de la Biblioteca Pública de Cardiff, on un copista (probablement italià) va recopilar una selecció de cantates espanyoles de l'època.

El recull conté dotze cantates de José de Torres, a més de sis d'autors com Sebastián Durón, Pere Rabassa o Antoni Lliteres. Si Durón havia estat mestre de capella del darrer Habsburg, Torres va fer fortuna amb la nova dinastia dels Borbon, tant com a mestre de la Real Capilla com en el camp de l'edició de partitures i textos de música, gràcies a un privilegi reial.

El mallorquí Antoni Lliteres, per la seva banda, hi va desenvolupar la seva carrera com a *violón* (probablement *viola da gamba*) i al mateix temps com a compositor de sarsueles i música teatral d'èxit, tant a la cort com als teatres de la capital. La seva cantata *Déjame, ingrata, llorar* consta de tres peces enllaçades per recitatius: unaària *da capo* i dues arietes. La primera arieta, tot i indicar un *da capo*, té dues estrofes, la qual cosa obliga a la repetició íntegra de la peça, mentre que la segona és, de fet, un minuet també amb dues estrofes.

Les cantates de Torres segueixen més bé les estructures habituals, tot i que força ampliades. *¿Quién podrá tus disfraces, amor?*, amb la seva part de *violón* obligat i l'acompanyament continu de l'arpa, inclou una peça fugada i també un minuet final, flanquejat per dos curts moviments indicats *grave*, mentre que *En mi pecho clausulados* (*sic*) encara hi ha una reminiscència de les cobles estròfiques del *villancico* tradicional –l'antecessor de la cantata– i a la cantata *Sobre las ondas azules,* hi trobem unes seguidilles, forma poètica popular que estaria destinada a marcar tota la música teatral i dramàtica del XVIII espanyol.

El programa es complementa amb peces instrumentals de diferents estils i estètiques, com ara la *Svsana pasegiata per basso solo* de Selma e Salaverde –interpretada aquí amb viola da gamba i baix continu–, que és, de fet, un seguit de variacions de lluïment sobre la famosa *chanson* d'Orlando di Lasso *Susanne un jour* (1567). Del seu autor ara per ara només en sabem que era un frare de l'orde dels agustins que, procedent d'Espanya, va exercir com a fagotista a Àustria i va compondre peces per a conjunt instrumental de cambra en la línia de les *canzoni da sonare* de Frescobaldi, que va recopilar en un volum titulat *Canzoni, fantasie et correnti da suonar ad una, due, tre, quattro, con basso continuo* publicat a Venècia el 1638.

De l'àmplia difusió que va tenir en el Barroc espanyol l'arpa doble (amb dos ordres de cordes) com a instrument de baix continu, però també com a instrument solista, n'han quedat testimonis com el tractat *Compendio numeroso de zifras armonicas, con theorica, y practica, para harpa de vna orden, de dos ordenes, y de organo*, publicat a Madrid l'any 1702. El seu autor, l'arpista toledà Diego Fernández de Huete, hi va incloure, a més d'exercicis i estudis, diferents danses populars i cançons d'arreu d'Europa, com és el cas de la *Canción alemana* d'aquest programa.

Per la seva banda, l'organista reusenc Antoni Martín i Coll (*ca.*1660-*ca.*1734), a banda de publicar llibres de teoria de la música, va recopilar entre els anys 1706 i 1709 cinc volums de música d'orgue amb el títol de *Flores de música* en què, al costat de molta música per a la litúrgia (versets i *tientos*), també va deixar allò que s'anomenaven *tonos de palacio* i *canciones comunes*: tonades, harmonies i ritmes de domini públic a l'abast de totes les classes socials. Prenent per base aquestes elaboracions, l'Acadèmia 1750 executarà variacions o *diferencias* sobre els *Canarios* i sobre les *Folías*, dos dels temes més coneguts d'aquella època.

Josep Dolcet

ACADÈMIA 1750

Amb la finalitat de proporcionar al Festival de Torroella de Montgrí un instrument orquestral propi, l'any 2006 va néixer l'Orquestra Barroca del Festival de Torroella de Montgrí. Aquest projecte va sorgir de l'encontre de l'antiga orquestra *La Principessa Filosofa* i l'aposta del festival per a crear una formació musical pròpia. La presentació es va materialitzar l'any 2006 amb la interpretació, per primera vegada a Catalunya, de l'oratori *El deure del Primer Management,* KV35 de Mozart, sota la direcció de Marek Stryncl. A partir de llavors l'orquestra ha desplegat projectes al costat de destacades personalitats del món de la interpretació amb criteris històrics com ara Ottavio Dantone (*Juditha Triumphans*), Alfredo Bernardini (*L'Sturm und Drang o la gènesi del romanticisme germànic*) o Paul Goodwin (*Una Gala Händel*).

Els components de l'Acadèmia 1750 són músics especialitzats en el camp de la interpretació històrica. Els seus membres formen part de coneguts projectes orquestrals com Le Concert des Nations, Les Musiciens du Louvre, Concerto Köln, Al Ayre Español, El Concierto Español...

Amb la presentació del seu primer CD, un enregistrament en viu de l'oratori *Juditha Triumphans* (2008), l'orquestra va canviar la seva denominació i va convertir-se en l'Acadèmia 1750-Orquestra Històrica del Festival de Torroella. Amb aquest nom va presentar el 2009 el seu segon CD dedicat a les *Simfonies* de Carles Baguer (Columna Música).

La internacionalització de l'Acadèmia 1750 va iniciar-se el setembre de 2009 amb una interpretació de l'oratori *Juditha Triumphans* a l'església de San Giovanni in Bragora de Venècia amb motiu de la participació de Catalunya a la Biennale d'Art de Venècia.

El 2013 va inaugurar l'Auditori Espai Ter de Torroella de Montgrí, seu del Festival de Torroella.

Des de la seva creació el 2006 ha actuat en cada edició del Festival de Torroella i el 2013 com a Artista Principal Convidat.

MARTA ALMAJANO, soprano

Nascuda a Saragossa, va cursar els estudis de piano al Conservatori de Música d'aquesta ciutat i més tard els de cant a Barcelona, primer amb Josep Benet i posteriorment amb Jordi Albareda.

Ha cantat en festivals i sales de concert dels cinc continents, com ara l'Auditori Nacional de Madrid, el Palau de la Música Catalana i l'Auditori a Barcelona, Teatre de l'Òpera Còmica de París, Tonhalle de Zuric, Konzerthaus i Musikverein de Viena, Konzerthaus de Berlín, Lincoln Center de Nova York, Herbst Theater de San Francisco, Festival Internacional de Música de Macau, Festival de Música Colonial i Festival Cervantino a Mèxic, Festival de Música i Dansa de Granada, Festival de Flandes, Festival de Santander, Art Sacré de París, els festivals de Música Antiga de Barcelona, Sevilla, Stuttgart, Sant Maurizio a Milà, Innsbruck, Utrecht, Bruges, Anvers, Beaune, entre d'altres.

Ha estat convidada per grups com d'Il Giardino Armonico, Zefiro, Poema Harmònic, Elyma, Les Talens Lyriques, Orfeó Donostiarra, Orfeó Català i Europa Galante; orquestres com la Nacional de Letònia, Orquestra i Cor de la Societat Bach d'Holanda, New York Baroque Collegium, Philarmonia Baroque Orchestra de San Francisco i les orquestres simfòniques d'Euskadi, Barcelona, Tenerife, Galícia, Vallès, Granada i Còrdova.

Ha format part del grup Al Ayre Español des de la seva fundació el 1987 fins a 2004, any en què va ser mereixedora del Premi Nacional de Música per la seva trajectòria.

Fins ara ha realitzat més d'una trentena d'enregistraments discogràfics i destaca la seva tasca de recuperació com a intèrpret de nous exemples de la música espanyola.

És professora titular de cant històric de l'Escola Superior de Música de Catalunya, a Barcelona.

Marta Almajano va actuar per primer cop al Festival de Torroella el 1999.

Organitza: Joventuts Musicals de Torroella de Montgrí

Patrocinen: Generalitat de Catalunya Institut Català de les Empreses Culturals · Ajuntament de Torroella de Montgrí · Diputació de Girona · Costa Brava Pirineu de Girona · inaem · 1714/2014 · Consell Municipal de l'Estartit · Ambassade du Royaume de Belgique Service public fédéral Affaires étrangères, Commerce extérieur et Coopération au Développement

Club Nàutic Estartit · Naturitis · Fundació Daniel & Nina Carasso · Fundació Valvi

Mecenes: Panini · Les Illes · Port L'Estartit · Hotel Medes II · Apartaments Brasil www.estartitbrasil.com · Ceigrup · el molinó camping · Festa · Fincasol · Can Bech

Mitjans oficials: La Vanguardia · CatMúsica

Col·laboren: L'Estartit · Illes Medes Estació Nàutica · Ajuntament de Bordils · Ajuntament de Pals · auditori teatre espaiter · Museu de la Mediterrània · Cinema Montgrí · Parròquia de Sant Genís · Associació d'Amics de l'Ermita de Santa Caterina · Unesco · ConArte · Escola Municipal de Música · Consorci per a la Normalització Lingüística · Fundació Ernest Lluch · acem · esmuc · Orquestra de Pianos · Steinway & Sons · Goethe Institut · Cartlàssics · TR3SC · Museu d'Art de Girona · Cultures · Blauverd Hotels · Petit Grand Hotels · Costa Brava Hotels · mou el mig · Lomirador · Granés · Fonda Mitjà Restaurant Hotel · Angelo · Museu Joan Moner · aonanemi.com